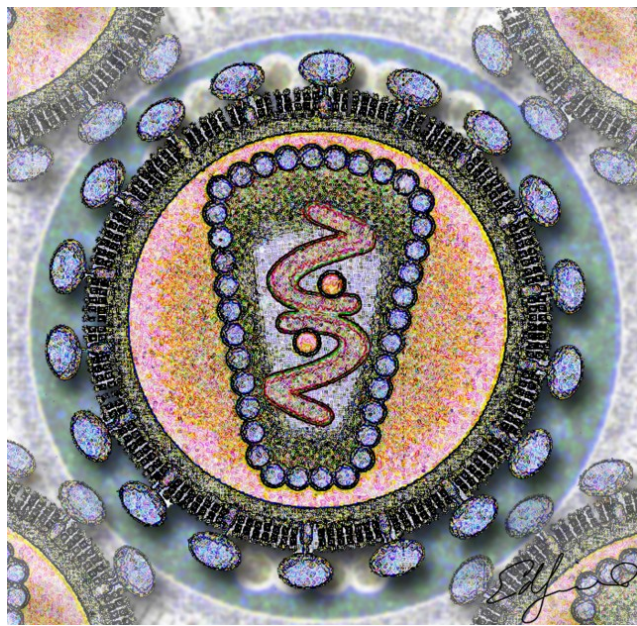

Memòria d'activitats 2009

Coberta: Fa 25 anys, l'any que es va fundar l'ICF, va ser un any de canvis, d'innovacions i de descobertes. A Nicaragua es van convocar les primeres eleccions lliures després de la Revolució Sandinista, va acabar-se la dictadura a l'Uruguai i es va identificar el virus de la SIDA, una malaltia nova que va provocar tant canvis socials com en la recerca en medicina.

Memòria d'activitats 2009

Fundació Institut Català
de Farmacologia

Índex

Objecte de la FICF	2
Pròleg	3
Presentació	4
Suport institucional a la selecció de medicaments	5
Formació mèdica continuada adreçada a atenció primària	6
Servei de Farmacologia clínica de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron	8
Consultes terapèutiques	12
Butlletí Groc	14
e-Butlletí Groc (Notícies del Butlletí Groc)	15
SIETES	16
La web de la FICF	18
Àrea de suport informàtic	20
Recerca	21
Farmacovigilància – Targeta groga	25
Docència	27
Cooperació al desenvolupament	30
Projecció nacional i internacional	32
Convenis de col·laboració	35
Publicacions	36

Objecte de la FICF

Promoure la prescripció raonada dels medicaments i la utilització efectiva i eficient dels mitjans terapèutics.

Amb aquest fi, els principals objectius de la FICF són:

- Promoure la utilització òptima dels medicaments en centres hospitalaris i a l'atenció primària mitjançant tasques de selecció de medicaments, participació en comissions institucionals, informació, formació i investigació.
- Col·laborar en la docència de pregrau i postgrau d'aquestes matèries.
- Elaborar material informatiu i publicacions sobre els medicaments i el seu ús en el sistema sanitari.
- Promoure estudis sobre farmacologia, terapèutica i toxicologia en les seves vessants experimental, clínica, epidemiològica, sanitària i docent.
- Cooperar amb organismes i entitats nacionals i internacionals que tinguin objectius anàlegs.

Pròleg

La Fundació Institut Català de Farmacologia (FICF) és una entitat associada a l'Hospital Universitari Vall d'Hebron, a l'Institut de Recerca d'aquest hospital i a la Universitat Autònoma de Barcelona. La memòria d'activitats de 2009 que teniu a les mans confirma la trajectòria d'independència, rigor i qualitat d'aquesta institució.

Enguany el Servei de Farmacologia clínica de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron ha estat confirmat com a Centre Col·laborador de l'Organització Mundial de la Salut per a la Recerca i la Formació en Farmacoepidemiologia. La FICF, entitat associada a aquest servei, ha contribuït de manera decisiva a les tasques de promoció de la recerca clínica independent i multicèntrica desenvolupades per aquest servei, i a la col·laboració amb altres entitats públiques i privades.

La memòria d'activitats de la FICF en l'any 2009 posa en relleu el seu potencial en la gestió del coneixement. Aquest és un camp d'activitats d'importància creixent en les organitzacions proveïdores de serveis d'assistència sanitària com l'ICS. La FICF col·labora de manera significativa en les tasques de la Comissió Farmacoterapèutica de l'ICS, constituïda l'any 2008.

Juntament amb els altres membres del Patronat, estem convençuts que la col·laboració de la FICF amb l'ICS contribuirà a promoure la innovació, el rigor i la gestió del coneixement, en l'interès dels nostres professionals i de la població que atenem.

Enric Argelagués

President del Patronat de la Fundació Institut Català de Farmacologia

Director gerent de l'Institut Català de la Salut

Presentació

Em complau presentar-vos la memòria d'activitats de la FICF en l'any 2009.

En aquest any s'han consolidat les activitats de producció del coneixement. La recerca clínica i epidemiològica a la FICF se centra sobretot en produir coneixement sobre l'efectivitat i la seguretat dels tractaments farmacològics en la pràctica clínica real. Coneixement que ajuda a establir lligams entre la informació produïda per la recerca clínica formal per una banda, i les condicions de la pràctica clínica per l'altra. A més, de manera específica en el camp de la farmacovigilància, investiguem l'aplicació de mètodes epidemiològics observacionals i metanàlisis d'assaigs clínics per complementar la notificació espontània de sospites de reaccions adverses a medicaments.

També ha crescut molt la difusió de les activitats de gestió del coneixement, és a dir d'informació sobre medicaments i terapèutica i de formació continuada. La web de la FICF és un lloc de referència per trobar-hi notícies, avaluacions de nous fàrmacs, llibres i altres documents de consulta i de manera més general informació rigorosa sobre medicaments i terapèutica. La col·laboració amb institucions i societats científiques, com per exemple la semFYC i la CAMFIC, ajuda considerablement al desenvolupament d'aquestes tasques.

La FICF té una consolidada presència entre els professionals sanitaris de Catalunya i Espanya. Col·labora amb les autoritats de salut, amb l'Agència Espanyola de Medicaments i amb l'EMA, per contribuir a una gestió adequada del coneixement en terapèutica. Forma part de xarxes europees líders en la recerca en farmacoepidemiologia i farmacovigilància, i en formació de postgrau en aquests camps. És Centre Col·laborador de l'OMS i dóna suport a iniciatives per millorar l'ús dels fàrmacs a tots els continents i, sobretot, naturalment, a Amèrica Llatina.

Aquestes activitats no haurien estat possibles sense el suport del Departament de Salut i de l'ICS, i sense l'actitud entusiasta, intel·ligent i creativa dels professionals que hi treballen. En particular, vull agrair als Drs Enric Argelagués, David Elvira i José Luis de Sancho el suport continuat que han donat a la FICF des dels seus càrrecs institucionals. Així mateix, vull agrair la incorporació al Patronat del Dr Joan Comella, com a director de la Fundació Institut de Recerca Hospital Universitari Vall d'Hebron, i fer vots per enfortir i enriquir la col·laboració entre les dues institucions.

Joan-Ramon Laporte

Director

Suport institucional a la selecció de medicaments

Sovint la prescripció de medicaments és un procés de presa de decisions complex. El sistema de salut ha de donar suport als prescriptors, mitjançant tasques d'informació, formació continuada i recerca. A més, hauria de seleccionar els medicaments que reuneixin les millors garanties d'efectivitat, seguretat i eficiència, i recomanar-ne l'ús preferent.

Institut Català de la Salut – Comissió Farmacoterapèutica de l'ICS

La Comissió Farmacoterapèutica (CFT) de l'ICS es va constituir l'abril de 2008. Els seus objectius són:

- Consensuar una guia farmacoterapèutica que inclogui els medicaments amb un perfil d'eficàcia, seguretat, comoditat i cost més favorables per a cada situació, en cada àmbit assistencial.
- Contribuir a millorar la qualitat de la prescripció, sobre la base de criteris d'idoneïtat, efectivitat, seguretat i eficiència.
- Contribuir a millorar la formació continuada i a desenvolupar línies d'avaluació i de recerca aplicada en matèria de terapèutica amb medicaments.

Durant el 2009 s'ha elaborat un esborrany de Guia Farmacoterapèutica de l'ICS. Està previst constituir un grup de treball de Comunicació i Informació.

Catsalut – Comitè d'Avaluació de Medicaments d'Ús Hospitalari

En el marc del Programa d'Avaluació, Seguiment i Finançament dels Tractaments Farmacològics d'Alta Complexitat posat en marxa pel Catsalut l'any 2009, la FICF participa en les tasques del Comitè d'Avaluació de Medicaments d'Ús Hospitalari (CAMUH), constituït el novembre de 2009. El CAMUH avalua els tractaments d'alta complexitat i elabora recomanacions sobre el seu lloc en terapèutica.

FORMAT GUIA FARMACOTERAPÈUTICA

ÍNDEX DE MATÈRIES	
1. PRESENTACIÓ	3
2. METODOLOGIA DE TREBALL	4
2.1. Objectius de treball	4
2.2. Metodologia de treball	4
2.3. Metodologia de treball	4
3. ANEXOS I TÈCNIC	5
4. MEDICAMENTOS RECOMANATS	6
4.1. ANEXOS	6
4.2. ANEXOS	6
4.3. ANEXOS	6
4.4. ANEXOS	6
4.5. ANEXOS	6
4.6. ANEXOS	6
4.7. ANEXOS	6
4.8. ANEXOS	6
4.9. ANEXOS	6
4.10. ANEXOS	6
4.11. ANEXOS	6
4.12. ANEXOS	6
4.13. ANEXOS	6
4.14. ANEXOS	6
4.15. ANEXOS	6
4.16. ANEXOS	6
4.17. ANEXOS	6
4.18. ANEXOS	6
4.19. ANEXOS	6
4.20. ANEXOS	6
5. EQUIPAMENT FARMACOTERAPÈUTIC	66
5.1. Farmacologia	66
5.2. Farmacologia	66
5.3. Farmacologia	66
5.4. Farmacologia	66
5.5. Farmacologia	66
5.6. Farmacologia	66
5.7. Farmacologia	66
5.8. Farmacologia	66
5.9. Farmacologia	66
5.10. Farmacologia	66
5.11. Farmacologia	66
5.12. Farmacologia	66
5.13. Farmacologia	66
5.14. Farmacologia	66
5.15. Farmacologia	66
5.16. Farmacologia	66
5.17. Farmacologia	66
5.18. Farmacologia	66
5.19. Farmacologia	66
5.20. Farmacologia	66
6. INDEX ALFABÈTIC	66

Formació mèdica continuada i informació adreçada a atenció primària

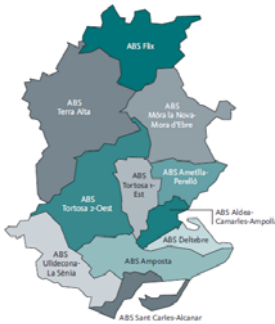

Durant el 2009 s'han continuat les activitats de formació mèdica continuada.

Institut Català de la Salut - Àmbit de Terres de l'Ebre

Suport tècnic i institucional al Comitè Farmacoterapèutic de Terres de l'Ebre

La FICF dóna suport a les activitats del Comitè Farmacoterapèutic que canalitza el suport tècnic als metges d'atenció primària i el desplegament de les polítiques en matèria de terapèutica amb medicaments a l'Àmbit Terres de l'Ebre. S'hi desenvolupen tasques de difusió d'informació i de formació continuada.

Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària - Institut Català de la Salut

Jornades d'Actualització en Terapèutica de Catalunya, a Barcelona, Tarragona, Lleida i Girona

Les Jornades són sessions d'un dia, de revisió de novetats sobre qüestions d'actualitat en terapèutica i les seves implicacions en la pràctica diària del metge de família. S'han fet a Barcelona (juny), Girona (juny), Lleida (juny) i Tarragona (octubre). En conjunt, s'hi han inscrit 482 metges.

Servicio de Salud del Principado de Asturias (SESPAS) – e-Índex-Farmacològic

Introducció i actualització de l'e-índex farmacològic

Es manté actualitzat el contingut de l'e-Índex Farmacològic i es dóna suport a la fase d'integració a l'estació clínica de treball dels metges d'atenció primària del SESPAS.

Sociedad Española de Medicina Familiar y Comunitaria

S'ha donat suport i assessorament al Comitè Editorial de la "Guía Terapéutica de Atención Primaria" en l'actualització dels seus continguts i en l'elaboració de la seva 4ª edició.

Curso on-line virtual "¿Qué es necesario incorporar a la práctica clínica?"

Entre octubre i desembre de 2009, s'ha desenvolupat aquest curs on-line virtual. El principal objectiu del curs és analitzar les novetats terapèutiques per avaluar quines mereixen ser incorporades a la pràctica clínica. S'hi van inscriure 30 professionals.

Formació continuada adreçada a professionals d'infermeria d'atenció primària

S'ha participat en dos cursos d'actualització en terapèutica per a infermeria d'atenció primària d'adults i pediatria a la SAP Dreta de Barcelona, en col·laboració amb responsables de l'àrea del medicament dels serveis d'atenció primària. Els mètodes emprats són classes teòriques amb casos clínics simulats.

La durada dels cursos ha estat de 12 i 20 hores, amb una mitjana de 15 alumnes.

Servei de Farmacologia clínica de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron

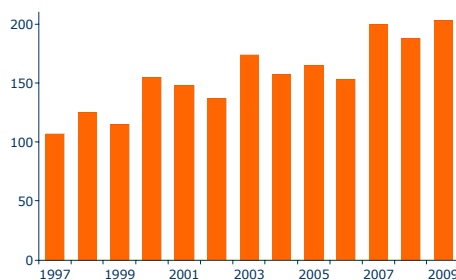
La FICF i el Servei de Farmacologia clínica de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron (HUVH) col·laboren estretament per dur a terme les seves activitats (acord marc de 16 de juny de 1998, entre la FICF i l'ICS).

Comissions i subcomissions hospitalàries

El Servei de Farmacologia clínica assessora a la direcció mèdica, comissions farmacoterapèutiques i altres òrgans de decisió sobre qüestions de selecció de medicaments, recerca clínica, mesures reguladores i qualitat assistencial relacionada amb la terapèutica farmacològica.

S'han elaborat 24 informes sobre diferents medicaments amb la finalitat de valorar la seva inclusió a la Guia Farmacoterapèutica de l'Hospital.

El Servei ha participat en l'elaboració d'una **Guia de pràctica clínica per al diagnòstic de la malaltia tromboembòlica venosa per a adults hospitalitzats**, d'una **Guia de pràctica clínica per al tractament del dolor neuropàtic en l'adult a l'hospital i a l'atenció primària**, i en la realització d'un **Protocol de tractament del dolor agut en el pacient hospitalitzat**.

CEIC

S'han avaluat 203 protocols d'assajos clínics (76 com a CEIC de referència i 97 com a CEIC implicat), i 17 d'estudis de postautorització (EPA).

Creació de la UCICAC

Durant el 2009 s'ha creat i posat en marxa la **Unitat Central d'Investigació Clínica en Assaigs Clínics (UCICAC)**, que té com a objectiu donar suport i serveis als investigadors en totes les fases del disseny i desenvolupament dels assaigs clínics a l'hospital. D'aquesta nova unitat, el Servei de Farmacologia n'ha assumit les tasques de coordinació. A més, el Servei continua contribuint a la **Unitat de Suport en Metodologia per a la Recerca Biomèdica (USMIB)** la qual, integrada en la UCICAC, té com a objectiu proporcionar eines i serveis en mètodes de recerca per tal de facilitar, promoure i potenciar la investigació biomèdica i clínica en totes les àrees hospitalàries.

Docència i formació

El Servei de Farmacologia clínica està acreditat per la Comissió Nacional de l'especialitat per a la formació d'especialistes en Farmacologia clínica. Fins ara s'hi han format 69 nous especialistes.

III Curs d'Introducció a la Selecció i Prescripció Raonada de Medicaments per a Residents de Primer any

En col·laboració amb la Comissió de Docència. És una de les activitats formatives del programa d'acollida que Aula Vall d'Hebron ofereix als residents de formació especialitzada de primer any (juny).

II Curs de controvèrsies en terapèutica per a facultatius especialistes

Activitat formativa organitzada pel Servei de Farmacologia clínica i l'Aula Vall d'Hebron, que és part del Pla de Formació 2009 a l'Hospital (octubre-novembre).

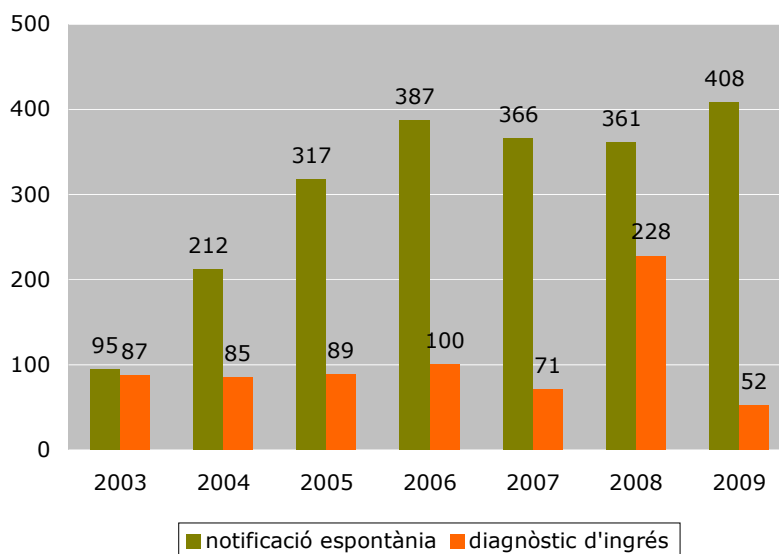
Farmacovigilància a l'Hospital

S'han notificat 460 sospites de reaccions adverses a fàrmacs des de l'hospital.

- 131 (28,5%) han estat motiu d'ingrés,
- 88 (19,1%) s'han produït durant l'hospitalització,
- 229 (49,8%) es van identificar a consultes externes, i
- 12 (2,6%) als serveis d'urgències.

A la figura següent s'hi observa que 408 casos (88,7%) van ser notificats espontàniament pels professionals de l'Hospital i 52 (11,3%) van ser identificats a partir d'un programa de seguiment dels diagnòstics d'ingrés.

Notificacions de sospites d'efectes adversos de medicaments

S'han realitzat 22 sessions a diferents serveis mèdics de l'Hospital per promoure i donar a conèixer els resultats de la notificació d'efectes adversos, a fi d'evitar les causes més freqüents de iatrogènia.

Tot seguit se'n detallen les més freqüents:

Reacció adversa (n)	Fàrmac o grup farmacològic	n
Hemorràgia digestiva (26)	acenocumarol	7
	àcid acetilsalicílic (AAS)	7
	ibuprofèn	5
	combinacions	7
Hepatotoxicitat (17)	antiretrovirals	4
	antiepilèptics	4
	amoxicil·lina-àcid clavulànic	3
	oseltamivir	3
	azatioprina	3
Insuficiència renal i/o hiperpotassèmia (13)	IECA o ARA II i/o diürètic i/o AINE	13
Hiponatrèmia (12)	diürètics	12
Reaccions cutànies (11)	cetuximab	6
	cotrimoxazol	5
Urticària, angioedema (8)	amoxicil·lina-àcid clavulànic	5
	àcid acetilsalicílic	3
Xoc anafilàctic (7)	metamizol	4
	AINE	3
Pneumonitis (7)	antineoplàstics	7
Febre i/o tremolor (6)	immunoglobulina G humana	6
Cardiotoxicitat (4)	antineoplàstics	4
Tromboembolisme pulmonar (3)	bevacizumab	3
Insuficiència renal aguda (3)	tenofovir	3
Fotosensibilitat (3)	voriconazol	3
Vòmits (3)	oseltamivir	3

Consultes terapèutiques

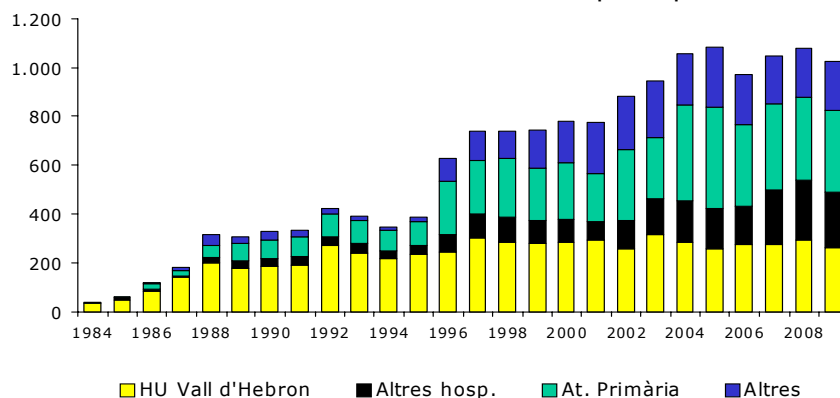
Amb el suport de l'Institut Català de la Salut

L'atenció de consultes sobre dubtes en terapèutica és una aportació de la Farmacologia clínica al complex camp de l'actualització de la informació mèdica i de la individualització dels tractaments. Les consultes es responen habitualment per escrit, amb una recomanació el més concreta possible.

Des de 1984 atenem consultes formulades des de centres hospitalaris i extrahospitalaris.

El 2009 n'hem rebut 1.025: 262 de l'HUVH, 228 d'altres hospitals, 335 d'atenció primària (incloent centres mèdics privats), i 200 d'altres orígens (oficines de farmàcia, universitats, institucions, etc.). En 801 casos s'hi sol·licitava una recomanació sobre actuació en un **pacient concret** i en un 11,4% (117) en relació amb un problema terapèutic en una **indicació determinada**. En el 10,4% restant (107) la consulta demanava informació factual sobre fàrmacs.

Procedència de les consultes terapèutiques

Consultes terapèutiques sobre embaràs

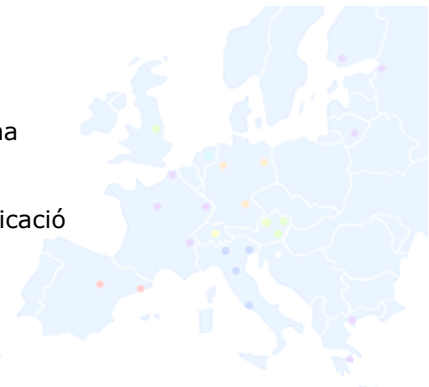
Amb el suport de la Direcció General de Salut Pública del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya

Les consultes sobre tractaments farmacològics en dones embarassades es plantegen des de tots els àmbits sanitaris de Catalunya, tant de la xarxa pública com de la privada. La FICF atén consultes sobre fàrmacs durant l'embaràs.

El 2009 hem atès 446 consultes sobre ús de fàrmacs durant l'embaràs. La majoria procedien d'hospitals. De les 216 d'origen hospitalari, 129 procedien de l'HUVH i 87 d'altres hospitals.

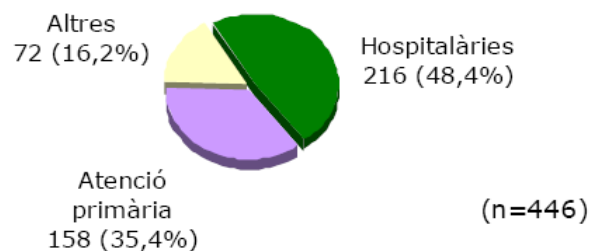

En la majoria dels casos se'ns ha sol·licitat **opinió** sobre la situació plantejada, i en un 3,4% s'ha demanat només documentació. En 433 casos la consulta feia referència a una **pacient concreta**, i només en 13 ocasions s'ha sol·licitat informació sobre un fàrmac o sobre el tractament d'una indicació durant l'embaràs.

Els psicofàrmacs (sobretot benzodiazepines i antidepressius ISRS) i els antiinfecciosos han estat els fàrmacs motiu de consulta més freqüents. També hem rebut nombroses preguntes sobre l'efecte de l'exposició als raigs X.

Procedència de les consultes sobre embaràs

butlletí groc

Des que va deixar de ser el butlletí informatiu del programa de farmacovigilància de Catalunya, el Butlletí Groc tracta sobre diversos aspectes de l'ús de medicaments. A més, la secció de **Notícies butlletí groc** al web permet oferir un servei més dinàmic. Hem publicat quatre números del Butlletí Groc:

- **Inhibidors de la bomba de protons (IBP) i possible risc de fractura**

Estudis recents suggereixen que l'ús d'IBP s'associa a un augment del risc de fractura. Atès que el seu ús és molt alt i que molts pacients els prenen crònicament, aquest risc pot tenir fort impacte sobre la incidència de fractures en gent gran.

- **i també: Tractament de l'oxiürosi durant la gestació**

L'oxiürosi és una infestació freqüent, sobretot en nens. Sovint les pacients afectades són gestants i es plantegen dubtes sobre la toxicitat dels fàrmacs durant la gestació.

- **Antivírics en la grip: entre la incertesa i la urgència de la pandèmia pel nou virus A/H1N1**

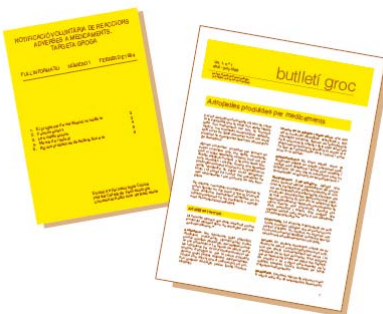
L'epidèmia recent pel virus de la grip A/H1N1 ha posat el món en alerta. En aquest número es comenten alguns aspectes d'interès, i s'informa sobre el que se sap i el que no se sap sobre els antivírics i altres mesures.

- **Bifosfonats: una relació benefici-risc dubtosa**

El consum de bifosfonats ha augmentat molt des que es fessin palesos els riscos del THS. A mesura que s'amplien les indicacions i que molts pacients reben tractament prolongat, se'n reconeixen nous efectes adversos, com el dolor greu, la fibril·lació auricular o les fractures atípiques.

- **Hiperpotassèmia per inhibidors del sistema renina-angiotensina**

En els darrers anys el nombre de casos d'hiperpotassèmia ha augmentat molt, com a conseqüència de l'increment del consum de fàrmacs que la poden ocasionar.

e-Butlletí Groc (Notícies del Butlletí Groc)

La secció de notícies a la web (**e-butlletí groc notícies**) es va iniciar el 2005. En aquell any n'hi vàrem publicar 15. El 2006 en vàrem publicar 27, el 2007, 74 i el 2008, 91.

El 2009 hem publicat **91 notícies** (en català i en castellà). Destaquem:

- Fractures femorals atípiques associades al tractament prolongat amb bifosfonats.
- Hipoglucemians orals i risc cardiovascular.
- La niacina és més eficaç que l'ezetimiba per reduir el risc cardiovascular.
- Efectes adversos metabòlics dels nous antipsicòtics en nens i adolescents.
- Els suplementes de vitamina D redueixen el risc de caigudes.
- Dabigatran en la fibril·lació auricular.
- Eficàcia modesta d'oseltamivir i de zanamivir en nens amb grip estacional lleu.
- La clozapina redueix la mortalitat en l'esquizofrènia.
- Insulina glargina i risc de càncer.
- El govern facilita l'accés a medicaments en situacions especials (ús compassiu).
- Es confirma el paper dels diürètics tiazídics en el tractament inicial de la hipertensió arterial.
- Els hàbits de vida saludables prevenen la diabetis en gent gran.
- Prevenció secundària de la cardiopatia isquèmica: molt per millorar.
- Nous antipsicòtics: escàs avenç terapèutic.

07/01/2009:
Nous antipsicòtics: escàs avenç terapèutic
Nuevos antipsicóticos: escaso avance terapéutico

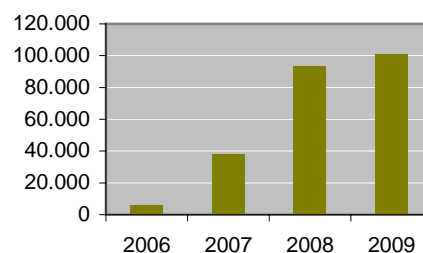
Ⓜ Categoria/Categoría: Eficàcia/Eficacia Ⓞ Comentar/Comentar ✎ Editar ítem/Editar ítem

17/12/2009: Fractures femorals atípiques associades al tractament prolongat amb bifosfonats

Ⓜ Categoria: Toxicitat ✎ Editar ítem

L'ús prolongat de bifosfonats s'ha relacionat amb un augment del risc de fractures femorals atípiques (Butll Groc 2009:22:9-12). S'han publicat nous estudis sobre aquesta qüestió.

La publicació continuada de notícies ha tingut una bona acollida. Les entrades al web van augmentar de manera espectacular el 2007 (amb 38.168 entrades) respecte el 2006 (6.137 entrades). El 2008 es van registrar 93.474 visites i el 2009 se n'han registrat 100.000.

SIETES

La gran quantitat d'informació mèdica que es publica, en particular sobre medicaments i terapèutica, obliga a establir criteris de rellevància per identificar les veritables novetats sobre problemes de salut. SIETES, **Sistema d'Informació Essencial en Terapèutica i Salut**, és una base de dades d'informació i d'avaluació de la informació sobre novetats en terapèutica en llengua castellana que es desenvolupa des de fa més de 10 anys.

SIETES prioritza les informacions més rellevants sobre terapèutica que ajudin a l'usuari a seleccionar les estratègies terapèutiques més adequades per a cada situació. El seu contingut va adreçat de manera prioritària, tot i que no exclusiva, a professionals que desenvolupen activitats assistencials, de selecció de medicaments o de gestió del circuit de medicaments. La base de dades és d'accés lliure a la web www.sietes.org.

L'any 2009 hem incorporat unes 2.500 noves cites a la base de dades (la qual actualment en conté més de 82.000). Hem qualificat prop de 300 cites com a especialment interessants (amb dues o tres estrelles).

També aquest any, i amb la finalitat de millorar les característiques del programa de cerques, facilitar-ne l'ús i augmentar-ne l'impacte a través de la xarxa, hem desenvolupat i incorporat el sindicador de continguts (RSS), que permet a l'usuari estar informat de manera puntual sobre les novetats més rellevants que s'inclouen a la base.

Han augmentat de manera notable les entrades a la base de dades mitjançant els vincles directes (RSS, notícies bg, etc...), mentre que el percentatge d'usuaris que entren a la base per fer una cerca completa, s'ha mantingut estable.

Amb motiu de l'Actualització en Farmacologia de la XIV Jornada d'Actualització en Medicina, que organitza l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i de Balears (ACMCB), hem revisat les principals novetats del 2008.

De tot el publicat en les principals revistes de medicina i terapèutica en l'any 2008, hem seleccionat gairebé 200 citacions bibliogràfiques i documents d'especial interès. Aquesta selecció s'ha fet a partir de SIETES i de la secció de notícies (**e-butlletí groc notícies**) de la web de la FICF.

Busqueda estándar

1. Buscar citas relacionadas con palabras clave, autor/es, publicaciones, año de publicación:
Puede recuperar una lista de elementos que empiecen por el texto introducido pulsando el botón

A. [F] clave B. [F] clave C. [F] clave

2. Operar según: A. [and] B. [or] C. [not] D. [and] E. [or] F. [not]

3. Incluir: (opcional)
F. Sólo citas con resumen
Citas organizadas como:

Listado de referencias

11 referencias(s)
F. Seleccionar todas
G. Adjutar citas relacionadas

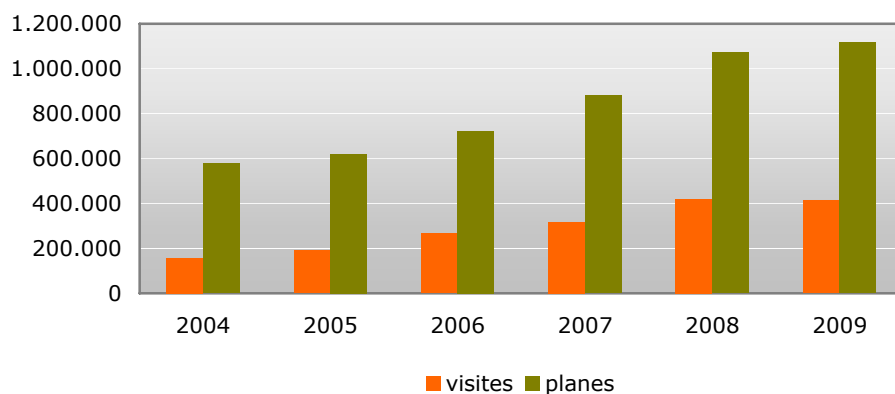
Ordenar por: Año

- Baxter R, Lee J, Fraiman B. Evidence of bias in studies of influenza vaccine effectiveness in elderly patients. *J Infect Dis* 2010;201:186-9 [resumen] ID:88124
- Fine A, Dettner C, Johnson TF, Kissowksi A, Stone-Sichel L, Schwarz AG, Hartman LK, Hones MA, Jameson D, Uryu T, Ali Samara T, Craun AA, Graczyk SB. 2009 pandemic influenza A (H1N1) in pregnant women requiring intensive care - New York City, 2009. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep* 2010;59:2214 [resumen] ID:88123
- Andrino. Quasi il sistema de sanità est grippè. *Pneumia* 2010;30:232-4 ID:88025
- Kwiatkovic Z. How Yamiflu left over from swine flu pandemic to grill icy roads, MP says. *BMJ* 2010;340:232 [resumen] ID:87777
- Watson R. Council of Europe launches inquiry into H1N1 pandemic. *BMJ* 2010;340:204 [resumen] ID:87768
- Stone J. English mortality from A/H1N1: Discrepancies in published data. *BMJ* 2010;340:279 [resumen] ID:87756
- Dandridge LJ, Rutter PD, Ellis BM, Graven FEG, Mytton OT, Yardley JE, Pebody RG. English mortality from A/H1N1: Comparisons with recent flu mortality. *BMJ* 2010;340:275 [resumen] ID:87755
- Arguedas A, Sahy C, Lindert K. Responses to 2009 H1N1 vaccine in children 3 to 17 years of age. *N Engl J Med* 2010;362:292 [resumen] ID:87723
- Gaur AH, Bagga B, Baman S, Hayden F, Langley A, Hoffman JM, Bhowan D, Flynn PM, Tuomanen E, Walsh JR. Sitravironeo zanamivir for oseltamivir-resistant 2009 H1N1 influenza. *N Engl J Med* 2010;362:869 [resumen] ID:87662
- Mai LG, Wertheim HF, Duong TH, van Doorn HR, Hien NT, Hien P, for the Vietnam H1N1 Investigation Team. A community cluster of oseltamivir-resistant cases of 2009 H1N1 influenza. *N Engl J Med* 2010;362:96-7 [resumen] ID:87661
- Léister R, Bugna J, Cavalió S, Hjäno DR, Dunawsky M, Reynolds N, Cavallari ML, Guglielmo MC, Areso MS, Gilman T, Zampieri F, Colucci G, Gonzalez G, Munoz R, Vera M, Gonzalez A, Sánchez I, Castellani M

La web de la FICF

La FICF ofereix nombrosos materials informatius, bases de dades i publicacions d'accés lliure a la web, així com materials per a la docència.

L'any 2009 hem rebut més de 34.000 visites mensuals de més de 23.000 visitants diferents, i ja hem superat 1.100.000 pàgines descarregades. La web de la FICF s'està convertint en un lloc de referència per trobar-hi informació independent, acuradament seleccionada i avaluada i actualitzada, sobre medicaments i terapèutica.

Procurem millorar constantment la navegabilitat de la web i facilitar-hi les activitats més comunes: consulta del servei de notícies i del Butlletí Groc, descàrrega de llibres i altres documents, consultes sobre pacients complexos o notificació de sospites d'efectes adversos.

Recentment hem introduït millores en la pàgina principal.

Recordeu que a través de la web:

- Podeu notificar sospites d'efectes adversos al Sistema de Farmacovigilància,
- podeu consultar sobre pacients complexos (consulta terapèutica),
- podeu consultar la base de dades SIETES,
- podeu accedir al servei de notícies i consultar altres bases de dades.

Àrea de suport informàtic

L'Àrea d'informàtica de la FICF fa el manteniment i actualització de la pàgina web, ha dissenyat i posa al dia les bases de dades bibliogràfiques (SIETES) i presta suport tècnic a les activitats de la FICF. També ha contribuït al disseny de l'e-Índex Farmacològic i la formació virtual.

L'any 2009 ha desenvolupat nous models de quaderns electrònics de recollida de dades per a estudis clínics i epidemiològics duts a terme per la FICF (vegeu les pàgs. 21-27).

Fundació Institut Català de Farmacologia

Proteòmica
1.32.7.5.10
Administrador - (00) HLJ/VH - Test

Pacient: 1000001

Menú de formularis

- Dades de filiació del pacient
- Mostreres
 - Mostra 1, Mostra 2, Mostra 3 (final), Mostra hepatotoxicitat
- Visites

Visita 1 (V1) (25/03/2010)	Visita 2 (V2) (-.-.-)	Visita 3 (V3) (-.-.-)	Visita final (Vf) (-.-.-)
Ingrés hospitalari	Ingrés hospitalari	Ingrés hospitalari	Ingrés hospitalari
Signes i símptomes	Anàlisi	Anàlisi	Anàlisi
Antecedents patològics	RAMs des de l'inici del tractament	RAMs des de l'inici del tractament	RAMs des de l'inici del tractament
Tòxics	Tractament antiTBC i especificació de fàrmacs	Tractament antiTBC i especificació de fàrmacs	Tractament antiTBC i especificació de fàrmacs
Tractament antiTBC i especificació de fàrmacs			Resultat final del tractament antiTBC
Resultat de proves complementàries			
Anàlisi			
- Visita diagnòstica hepatotoxicitat (-.-.-)
 - Ingrés hospitalari
 - Anàlisi
 - Síntomatologia associada ALT
 - Anamnesi farmacològica i hàbits tòxics
- Visita seguiment hepatotoxicitat (Vsh)

Visita seguiment hepatotoxicitat a la setmana del diagnòstic (Vsh0) (-.-.-)	Visita seguiment hepatotoxicitat al mes del diagnòstic (Vsh1) (-.-.-)	Visita seguiment hepatotoxicitat als 3 mesos del diagnòstic (Vsh3) (-.-.-)	Visita seguiment hepatotoxicitat als 6 mesos del diagnòstic (Vsh6) (-.-.-)	Visita seguiment hepatotoxicitat als 12 mesos del diagnòstic (Vsh12) (-.-.-)
Ingrés hospitalari	Ingrés hospitalari	Ingrés hospitalari	Ingrés hospitalari	Ingrés hospitalari
Anàlisi	Anàlisi	Anàlisi	Anàlisi	Anàlisi
Anamnesi farmacològica i hàbits tòxics	Anamnesi farmacològica i hàbits tòxics	Anamnesi farmacològica i hàbits tòxics	Anamnesi farmacològica i hàbits tòxics	Anamnesi farmacològica i hàbits tòxics
Resultat hepatotoxicitat	Resultat hepatotoxicitat	Resultat hepatotoxicitat	Resultat hepatotoxicitat	Resultat hepatotoxicitat
- Exploracions complementàries

[Tornar](#)

Pacient: 1020001

Tractament antiTBC i especificació de fàrmacs - [Visita final (Vf)]							V1	V2	V3	Vf
Classif. fàrmac	Codi fàrmac	Nom/descripció fàrmac	Via admin.	Dosi, unitat i freq.	Data inici	Data final				
1 Espec.	8147076	RIMSTAR 60 COMP CUBIERTA PELICULAR	Oral	4 0 al dia Diària	26/09/2009	26/11/2009				
2 Espec.	7451099	GELOCATIL 1 G 40 COMPRIMIDOS	Oral	3 0 al dia Diària	26/09/2009	30/09/2009				
3 Espec.	8179732	RIFINAH 150/300 MG 60 COMPRIMIDOS	Oral	2 0 al dia Diària	27/11/2009	09/04/2010				

■ No procedeix
 ■ Continua el tractament del fàrmac
 ■ Finalitza el tractament del fàrmac

Dades d'un nou fàrmac	
Classificació del fàrmac	Principi actiu
Nom o descripció del fàrmac	amo
Codi del fàrmac	AMOBARBITAL AMODIAQUINA AMONIACO
Via d'administració del fàrmac	AMONIO, ACETATO AMONIO, BROMURO AMONIO, CARBONATO
Dosi, unitat i freqüència del fàrmac	AMONIO, CITRATO AMONIO, CLORURO AMONIO, FLUORURO
Data inici	AMONIO, MOLIBDATO
Data final	AMONIO, SULFATO AMOROLFINA AMOXAPINA AMOXICILINA (D.O.E)

Recerca

Objectius

La FICF és un centre de referència en recerca en farmacoepidemiologia:

- És Centre Col·laborador de l'OMS per a la Recerca i la Formació en Farmacoepidemiologia.
- Forma part de la xarxa ENCePP (*European Network of Centres for Pharmacoepidemiology and Pharmacovigilance*) de l'Agència Europea de Medicaments (EMA).
- Forma part del projecte PROTECT, un consorci públic-privat europeu coordinat per l'EMA, en el qual participen 15 centres públics, 11 companyies farmacèutiques, una associació de pacients i dues PIME.
- És part de la Fundació Institut de Recerca Hospital Universitari Vall d'Hebron (FIRHUVH), en la qual constitueix un grup de recerca transversal.
- Forma part del Parc de Recerca de la Universitat Autònoma de Barcelona.

La investigació a la FICF se centra en l'efectivitat dels medicaments en la pràctica clínica habitual i els efectes indesitjats derivats de la seva utilització. A tal fi, la FICF promou el treball i la participació en xarxes col·laboratives.

Línies de recerca

Notificació espontània d'efectes adversos de medicaments (Targeta groga)

Amb el suport de la Direcció General de Recursos Sanitaris del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya

(Vegeu Farmacovigilància a la pàg. 25). La farmacovigilància basada en la notificació espontània d'efectes adversos de

medicaments permet identificar i caracteritzar efectes indesitjats de medicaments desconeguts o mal coneguts.

Grup de recerca consolidat de la Generalitat de Catalunya 2009-2013

La FICF ha estat reconeguda i ha rebut finançament com a Grup de Recerca Consolidat per la Generalitat de Catalunya per al període 2009-13, amb l'objectiu d'investigar l'efectivitat i els riscos dels medicaments en la pràctica clínica habitual. Aquesta activitat inclou la farmacovigilància, els estudis epidemiològics i una recerca traslacional des de les condicions experimentals a la realitat de la pràctica clínica habitual.

Pharmacoepidemiological Research on Outcome of Therapeutics by a European Consortium (IMI JU Project 115004 (PROTECT))

La FICF forma part d'aquest consorci públic-privat europeu que té com a objectiu principal desenvolupar un programa de recerca per conèixer i desenvolupar diferents mètodes utilitzats en farmacovigilància i farmacoepidemiologia per tal d'optimitzar la vigilància i avaluació de la relació benefici-risc dels medicaments autoritzats a Europa. La FICF colidra la Unitat de treball de formació i comunicació, i a més s'encarrega d'inventariar, validar i analitzar dades de consum a països europeus.

Hepatitis per medicaments

Amb el suport de Boehringer-Ingelheim España SA, Sant Cugat

Promogut per la FICF, en col·laboració amb els serveis de pneumologia, medicina preventiva, malalties infeccioses, urgències de l'HUVH, i amb la unitat de proteòmica i de recerca biomèdica de l'IR-HUVH. Estem treballant en un projecte per identificar marcadors proteòmics predictius d'hepatotoxicitat en pacients en tractament o profilaxi amb antituberculosos.

Risc d'agranulocitosi associat a l'ús de medicaments

Amb el suport de l'Agència Espanyola de Medicaments i Productes Sanitaris i Sanofi-Aventis, París

Promogut per la FICF, en col·laboració amb 22 serveis d'hematologia de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, des de 1980 hem caracteritzat l'epidemiologia d'aquesta malaltia i n'hem identificat els principals fàrmacs causants.

Projectes amb finançament competitiu

Subprograma de projectes de recerca clínica no comercial amb medicaments d'ús humà del FIS (Instituto de Salud Carlos III)

Projectes desenvolupats durant el 2009

- Estudi d'utilització d'antifúngics sistèmics als hospitals espanyols (2008-10). Hi participen els serveis de Farmacologia clínica, Malalties infeccioses i Farmàcia.
- Estudi exploratori multicèntric per comparar l'eficàcia de la urocinasa amb la videotorascòpia en el tractament de l'empiema parapneumònic complicat en la infantesa (2008-10). Hi participen els serveis de Farmacologia clínica i Cirurgia pediàtrica.
- Estudi prospectiu multicèntric de la incidència, la rellevància clínica, els factors de risc i la preventabilitat de l'ingrés hospitalari per fracàs renal agut associat a l'ús de fàrmacs inhibidors del sistema renina-angiotensina (2009-11). Hi participen els serveis de Farmacologia clínica i Nefrologia.
- Estudi exploratori sobre la caracterització de perfils proteòmics predictius d'hepatotoxicitat associada a medicaments antituberculosos (2009-11), amb participació de diversos serveis de l'HUVH.

Convocatòria de Recerca Clínica i en Serveis Sanitaris de l'Agència d'Avaluació de Tecnologia i Recerca Mèdica (AATRM)

Projectes desenvolupats durant el 2009

- Efectivitat, seguretat i adequació dels medicaments biotecnològics en el tractament dels pacients amb artritis reumatoide (2006-09). El Servei de Farmacologia clínica hi col·labora amb el de Reumatologia.

Projectes concedits el 2009

- Incidència de la insuficiència renal aguda produïda per fàrmacs en pacients hospitalitzats, factors de risc associats, morbiditat, mortalitat i cost econòmic (2010-11).

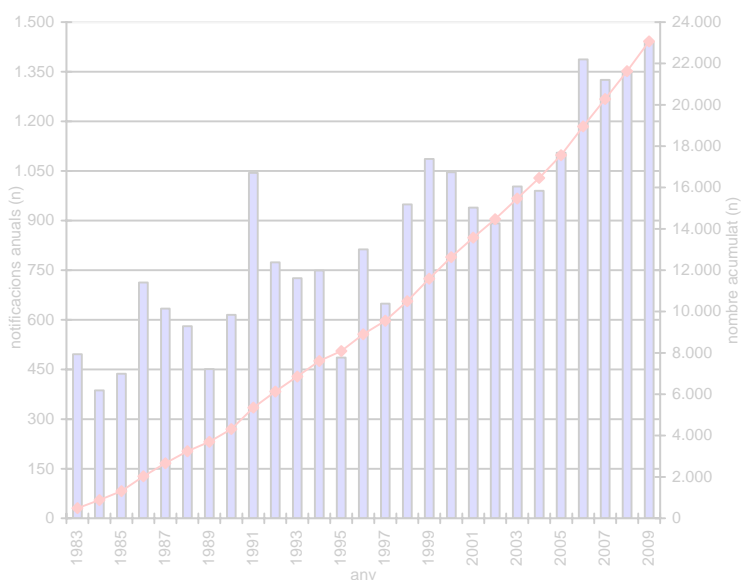
Projectes amb finançament no competitiu

- Estudi d'utilització de les estatines a Espanya, promogut per Astra Zeneca.
- Estudi observacional i retrospectiu sobre fàrmacs associats a elevacions de transaminases en pacients amb hepatitis crònica per virus de l'hepatitis C (finançat per Boehringer-Ingelheim).

Farmacovigilància – Targeta groga

La FICF, fundadora del Sistema Espanyol de Farmacovigilància l'any 1983, du a terme l'execució del Programa de Farmacovigilància a Catalunya i és el Centre de Farmacovigilància de Catalunya.

La Targeta groga, o notificació espontània de sospites de reaccions adverses a medicaments, ha detectat nombrosos efectes indesitjats que eren desconeguts i ha estat la base de nombroses decisions i actuacions normatives tendents a millorar la seguretat de l'ús de medicaments.

Des de 1983 hem rebut més de 31.000 notificacions de reaccions adverses a medicaments, de les quals prop de 23.000 han estat notificacions espontànies. Un 52% provenien d'atenció extrahospitalària i un 48% d'hospitals. Aquestes notificacions s'integren a la base de dades del Sistema Espanyol de Farmacovigilància, que n'ha reunit fins ara més de 157.000.

En el 2009 hem rebut 2.090 notificacions de sospites de reaccions adverses a medicaments, de les quals 1.289 (61,7%) van ser d'origen hospitalari, en part mercès a la important contribució dels professionals de l'HU Vall d'Hebron i d'altres hospitals de Barcelona.

Els grups terapèutics implicats amb més freqüència han estat els antiinfecciosos i vacunes (539; 18,8% del total), seguits dels antineoplàstics i immunomoduladors (460 fàrmacs; 17,3%), els cardiovasculars (337; 14,3%), els hematològics (248; 11,1%) i els psicofàrmacs (229; 8,7%). Els fàrmacs implicats amb més freqüència han estat acenocumarol (68 notificacions), àcid acetilsalicílic (64), ibuprofèn (56), infliximab (45), vacuna del papil·loma humà (42), amoxicil·lina-àcid clavulànic (40), adalimumab (38), furosemida (36), enalapril (35), digoxina (34) i metamazol (34).

En 237 notificacions (14%) els fàrmacs sospitosos eren de recent comercialització (entre 2005 i 2009). En destaquen també 42 a vacuna del virus papil·loma humà, 26 a pregabalina, 14 a natalizumab i 11 a duloxetina.

Alguns efectes adversos notificats amb certa freqüència han estat hemorràgia digestiva per acenocumarol (37 notificacions), hemorràgia digestiva per àcid acetilsalicílic (35), insuficiència renal aguda i/o hiperpotassèmia per espironolactona (31), insuficiència renal aguda i/o hiperpotassèmia per enalapril (29), hemorràgia digestiva per ibuprofèn (21) i intoxicació per digoxina (19).

NOTIFICACIÓ DE NOVIJA DE REACCIÓ ADVERSA A UN FÀRMAC

Realitzar una nova notificació de reacció adversa a un fàrmac (resultat de pacien) el treball. Notificar, per tant, ha de ser a partir d'una nova notificació. El car de comunicació a través d'aquest formulari, es pot fer a través d'Internet i a través del telèfon. Per tal de facilitar la feina de comunicació, els pacients i els professionals sanitaris poden enviar el formulari a: na@icf.cat. No oblidar de notificar per telèfon de desenvolupar una part de la informació que se demana.

NOM DEL PACIENT (Les dades d'identificació del pacien poden ser en línia amb el nom, però s'ajustarà aquesta informació que s'ajuda de manera estandaritzada.)

Sexe: M F Altres (Especificar) Pacient hospitalitzat: Sí No

Núm. d'identificació:

MEDIAMENT (*) (Indicar el nom comercial)	Dosi i via d'administració	Causa		Motiu de la notificació
		Origen/origen	Final	

* Si no es coneix el nom comercial del fàrmac, indicar el nom genèric i el nom comercial si és possible. Si no es coneix el nom, indicar el nom comercial i el nom genèric si és possible. Si no es coneix el nom, indicar el nom comercial i el nom genèric si és possible.

REACCIÓ	Dates		Desenllaç (recuperat, mortal, seu altre, etc.)
	Començament	Final	

OBSERVACIONS ADDICIONALS

METGE QUE NOTIFICA (Aquesta informació serà transmesa de manera anònima i confidencial.)

Nom:
 Adreça:
 Poble: Telèfon:

Necessite que m'informin de la reacció.
 Vull rebre informació sobre els pacients notificados fins ara a aquest fàrmac.
 Enviar aquesta notificació per telèfon: 061 407 41 46

Signatura: Data:

Docència

Les activitats de docència de pregrau i de postgrau que realitzen professors de la FICF en el marc de la Universitat Autònoma de Barcelona, es desenvolupen a la Unitat Docent de l'HU Vall d'Hebron de la Facultat de Medicina.

Docència de pregrau

L'assignatura de Farmacologia de **3r curs** consta de 6 crèdits teòrics i 4,5 crèdits pràctics que suposen 52 classes teòriques i 13 seminaris. La varen cursar 140 alumnes. L'assignatura de Farmacologia clínica i Terapèutica de **5è curs** consta de 4,5 crèdits teòrics i 6 crèdits pràctics que desenvolupen 48 classes teòriques i 17 seminaris. La van cursar 80 alumnes. A **6è curs** vam impartir l'assignatura optativa *on-line* Prescripció raonada de medicaments en problemes freqüents de salut.

Docència de postgrau: Mestratge virtual en Farmacoepidemiologia

El 2009, 14 alumnes de la segona edició del Mestratge virtual en Farmacoepidemiologia van presentar els treballs d'investigació. La segona edició del Mestratge *on-line* està essent cursada per 26 alumnes de nou països diferents.

Rosa M ^a Arias Barquet (Espanya)	Análisis descriptivo de la prescripción de antidepresivos en atención primaria de ámbito rural
Ever Antonio Davila José (Nicaragua)	Análisis del coste de grupos de medicamentos dispensados en la farmacia del Instituto Nicaragüense de Seguridad Social para la prevención de eventos cardiovasculares
Bárbara Emilse Gerena Useche (Colombia)	Anticonvulsivantes: eventos adversos asociados y propuesta de seguimiento farmacoterapéutico. Fase 1: análisis del reporte espontáneo de eventos adversos a anticonvulsivantes
Norberto Damian Giglio (Colombia)	Estudio de costo efectividad de la vacuna conjugada antineumocócica de 7 serotipos (PVC-7)
Rosa Sirbent Costey (Espanya)	Efecte del placebo en assaigs en dones postmenopàusiques
Fco. Javier Gutierrez Henao (Colombia)	Efectividad y seguridad de la terapia antirretroviral de gran actividad TARGA en un programa de VIH/SIDA de la ciudad de Medellín, Córdoba

Raquel Nelly Herrera Comoglio (Argentina)	Estudio comparativo de revisiones sistemáticas sobre el uso de productos biológicos bloqueadores del Factor de Necrosis Tumoral alfa en artritis reumatoidea de adultos: enfoque en el riesgo de infecciones y neoplasias
Mónica Ingrid Kyonen López (Chile)	Estudio de utilización de filgrastim, factor estimulante de colonias de granulocitos (G-CSF), en la terapia de cáncer en el Hospital Base Valdivia
Jairo Ricardo Moyano Acevedo (Colombia)	Estudio del consumo de opioides en Colombia durante los años 1997-2007
Fredy Eduardo Murcia Hernandez (Colombia)	Eficacia de un programa de seguimiento farmacoterapéutico en el mejoramiento de la seguridad de la población anciana hospitalizada: estudio cuasi experimental
Mariley Pérez García (Venezuela)	Evaluación del nivel de conocimientos sobre el sistema de reporte espontáneo entre médicos y farmacéuticos de Venezuela: encuesta poblacional.
Ana Paola Rodríguez Muñoz (Nicaragua)	Análisis crítico del consumo y coste de hipoglicemiantes orales e insulinas adquiridas en la farmacia Simón Bolívar del Instituto Nicaragüense de Seguridad Social, Nicaragua, 2008
Marcela Noemí Rousseau (Argentina)	Desarrollo de un plan de mejora del programa de farmacovigilancia en un hospital pediátrico de Buenos Aires
M ^a Esther Salgueiro Vázquez (España)	Evolución del consumo de fármacos para la osteoporosis en España del año 2000 al 2006

Curs d'Actualització en Farmacologia Clínica

L'any 2009 la FICF ha organitzat el 4rt Curs d'Actualització en Farmacologia Clínica, activitat acreditada amb 6,1 crèdits pel Consell Català de Formació Mèdica Continuada – Comisión de Formación Continuada del Sistema Nacional de Salud.

Projecte de mestratge europeu

La FICF participa en una proposta docent europea única aprovada per la *Innovative Medicines Initiative Joint Undertaking* (IMI-JU Call, Topic 18) presentada per un consorci format per universitats, empreses i entitats reguladores en l'àmbit dels medicaments, i coordinada per la Universitat de Bordeaux 2 i la companyia Roche.

El projecte *European Programme of Pharmacovigilance and Pharmacoepidemiology* (Eu2P) es va aprovar el mes de març i té una durada prevista de cinc anys. El seu objectiu és dissenyar el contingut d'un mestratge europeu i desenvolupar-ne les dues primeres edicions. Durant el mes de novembre es va portar a terme la reunió inicial (*kick-off meeting*) a Londres.

Cooperació al desenvolupament

Durant l'any 2009 s'han dut a terme activitats de formació i capacitatció de professionals i de suport a autoritats reguladores de medicaments. També es va finalitzar un projecte sobre ús racional de medicaments finançat per l'Organització Panamericana de la Salut (OPS).

*Uso racional de medicamentos en
Centroamérica y el Caribe*

Activitats de suport a autoritats reguladores de medicaments:

- Projecte d'assessoria per a la creació d'un Programa d'ús racional de medicaments a Amèrica Central i el Carib, amb el suport d'OPS (2008-2009).
- Suport al grup de treball de farmacovigilància d'OPS/OMS PAHO/WHO en el marc de la *Panamerican Network for Drug Regulatory Harmonization*.
- Suport al grup de treball de farmacovigilància de SISCA – AECID – OPS, amb el suport de l'oficina d'OPS a Guatemala.

Activitats de formació i capacitatció (farmacoepidemiologia, farmacovigilància i estudis d'utilització de medicaments):

- Estada de dos llicenciats en farmàcia de les universitats estatals brasileres de São Paulo (Dra. Sílvia-Regina Secoli) i Belo Horizonte (Dr. Max Moreira-Reis) per a dissenyar estudis d'utilització de medicaments.
- Seminari sobre farmacovigilància adreçat a professionals del Seguro Social de Panamà.

Activitats de consultoria en qüestions relacionades amb medicaments per al Banc Mundial

Durant l'any 2009 vam continuar les activitats de consultoria en qüestions relacionades amb política i consum de medicaments per a l'Àrea d'Europa Central i Rússia.

En concret, vam assessorar l'equip del Banc Mundial en dos aspectes:

- l'impacte dels preus dels medicaments sobre la salut a la Federació Russa (resultats inclosos al *Russian Economic Report* número 19 de juny de 2009), i
- la possible implicació dels medicaments en els accidents de trànsit, que forma part de l'actuació "Death on Wheels".

Confronting "Death on Wheels" Making Roads Safe in Europe and Central Asia

*Establishing multisectoral partnerships
to address a silent epidemic*

Europe and Central Asia Region
Human Development Department (ECHSD)
Sustainable Development Department (ECSSD)
Global Road Safety Facility (GRSF)
The World Bank

The World Bank in Russia

Russian Economic Report¹

The global recession has deepened, with larger than expected declines in output and employment in many countries, Russia included. Global output is now expected to decline full 2.9 percent in 2009, with high-income countries hardest hit. Real economy and social impact on Russia was also larger than anticipated just a few months ago. And Russia's real GDP in 2009 is likely to contract about 7.9 percent in 2009. Unemployment could rise to 13 and poverty to 17.4 percent by year end. And Russia's middle class, measured by household consumption is likely to shrink—by about 10 percent—from 55.6 to 51.2 percent (a decline of 6.2 million people). But the large stimulus package, gradual recovery of oil prices and lower inflation could bode well for the second half of the year, and the Russian economy could return to modest growth in 2010. But given the weak global demand, external environment for Russia will continue to be difficult over the next 18 months. (Quote from report, available online at: <http://www.worldbank.org/russia>)

№ 19
June 2009

Всемирный банк в России

Доклад об экономике России¹

В мировой экономике продолжилось углубление рецессии, при этом снижение производства и сокращение занятости во многих странах, в том числе и в России, оказались более существенными, чем ожидалось. Происходит то, что в 2009 г. производство в мировой экономике сократится на 2,9%, при этом наиболее негативные последствия столкнутся страны с высоким уровнем дохода. Число населения, принадлежащее к реальному среднему и социальному классам России, по оценкам, сократится более существенно, чем предполагалось несколько месяцев назад. В результате реальный ВВП России может сократиться примерно на 7,9% в 2009 г. К концу года уровень безработицы может повыситься до 13%, а уровень бедности – до 17,4%, при этом доля российского среднего класса сократится по уровню потребления, может снизиться на 10% – с 55,6% до 51,2% (на 6,2 млн человек). Между тем, крупный пакет мер по стимулированию экономики, а также постепенное повышение цен на нефть и снижение инфляции могут создать более благоприятные условия во втором полугодии, в результате которых в 2010 г. российская экономика сможет возобновить умеренный экономический рост. Однако, учитывая слабый спрос на мировом рынке, внешнеэкономическая конъюнктура для России в течение следующего 18 месяцев будет оставаться сложной. Программы экономической политики в краткосрочной перспективе по оживлению социальной экономики, поддержке инфраструктуры, а также малых и средних предприятий сохранят свою актуальность. В условиях более жесткого кредитного регулирования для промышленности и частного сектора в пост-кризисный период Россия необходимо ускорить структурные реформы, направленные на диверсификацию экономики, рост производительности и улучшение конкурентоспособности.

№ 19
Июнь 2009

Projecció nacional i internacional

Des de 1991 la FICF coordina el *Drug Utilization Research Group-Latin America (DURG-LA)*, una xarxa de professionals de la salut fundada el 1990 i constituïda per una trentena de centres a setze països d'Amèrica Llatina, que porten a terme tasques de recerca sobre l'ús de medicaments, informació sobre medicaments i terapèutica, i docència en farmacologia, terapèutica i farmacoepidemiologia.

El setembre de 2009 es va celebrar la XV Reunió del DURG-LA a Panamà, organitzada conjuntament pel *Vice-rectorado de Investigación y el Centro de Información de Medicamentos (CIMED) de la Universidad de Panamá*. La reunió va ser patrocinada per diverses institucions, entre les quals la FICF, l'Organització Pan-Americana de Salut i AECID. Es va portar a terme en el marc de la Jornada Sub-Regional de Uso Racional de Medicamentos, el XIII Congreso Nacional de Ciencias Farmacéuticas i el III Simposio Internacional de Toxicología. Durant quatre dies, 152 professionals de la salut de 16 països van presentar-hi els resultats d'estudis sobre utilització de medicaments en diferents àmbits. Es van presentar 27 pòsters i es va debatre sobre les activitats d'alguns grups de treball en relació amb l'ús de medicaments a Amèrica Llatina.

Altres reunions en les quals la FICF ha estat present durant el 2009 són:

- **Acte de celebració del 25è aniversari del Sistema Espanyol de Farmacovigilància** (Oviedo, 4 de juny), organitzat per l'Agència Espanyola de Medicaments i Productes Sanitaris (AEMPS), on els Drs JR Laporte i A Figueras van intervenir a la sessió commemorativa.

- **VIII Jornades Residents de Medicina Familiar i Comunitària de Balears** (Palma, 5-6 de juny), organitzat per la Societat Balear de Medicina Familiar i Comunitària, on el Dr JR Laporte va parlar sobre "Novetats en farmacologia en el 2008".
- **Congrés de l'Àmbit d'Atenció Primària de Barcelona** (Barcelona, 11 de juny), organitzat per l'Àmbit d'Atenció Primària de Barcelona Ciutat de l'ICS, on el Dr JR Laporte va parlar sobre "Abús dels fàrmacs".
- **6ª Jornada de reflexió de gestors sanitaris sobre la despesa farmacèutica i el seu impacte en la sostenibilitat del sistema** (Barcelona, 3 de juliol), organitzat pel CatSalut, on el Dr JR Laporte va parlar sobre "Proves científiques dels efectes beneficiosos i els riscos de l'ús crònic de medicaments".
- **Curs "The managed introduction of new medicines"** (Glasgow, 9-11 de juliol), organitzat pel grup Piperska, on el Dr E Diogène va intervenir en les taules rodones: "*Local formulary development-practical examples and challenges in primary and secondary care*" i "*Influencing prescribing behaviour in primary and secondary care*".
- **XIII Congreso Nacional de Ciencias Farmacéuticas y Jornada Sub-Regional de Uso Racional de Medicamentos** (Panamà, 24 de setembre), on el Dr Figueras va parlar sobre "*Uso emocional de medicamentos*".
- **Jornada Comités Éticos de Investigación Clínica** (Badajoz, 13-14 d'octubre), organitzada per la Fundación AstraZeneca, on el Dr JR Laporte va parlar sobre "La Declaración de Helsinki en la evaluación ética de un proyecto de investigación".
- **Programa de Formació Continuada** (Barcelona, 3 i 11 de novembre), organitzat per la Federació Farmacèutica, on Roser Llop i Montse Bosch van parlar sobre "Novetats en Farmacologia Clínica".
- **Foro sobre Ética de las medidas para la protección de la población contra la gripe A** (Madrid, 18 de novembre), organitzada pel Consejo General de Colegios de Médicos (OMC), on el Dr JR Laporte va parlar sobre "Pruebas de la eficacia y la seguridad de los antivirales".

La FICF va ser nomenada *Institución Sanitaria del Año 2009* en el marc de la XXVI edició dels Premis Edimsa.

El guardó es va lliurar a Madrid el dia 17 de desembre i va recollir-lo el Director de la Fundació de mans del Professor Alfonso Moreno. Catedràtic de Farmacologia de la Facultat de Medicina de la Universidad Complutense de Madrid.

DIARIO MEDICO.COM

INICIO | ÁREA CIENTÍFICA | ÁREA PROFESIONAL | FORMACIÓN | OPINIÓN / PARTICIPACIÓN

Blogs | Congresos | Especiales | Tecnología | Entrevistas | Agenda Congresos | Newsletters | Documentos | Quien es Quien

Portada > Entrevistas > Entrevistas de 'Ultima' > Sobre el terreno

SOBRE EL TERRENO

Joan Ramón Laporte: "Sólo nos han planteado una demanda"

El Instituto Catalán de Farmacología, una especie de *Pepero grillo* para la Administración, médicos e industria, ha cumplido 25 años. Su director admite que a veces son incómodos.

Carmen Fernández. Barcelona - Miércoles, 23 de Septiembre de 2009 - Actualizado a las 00:00h.

el Periódico.com / GRIPE A

Portada | Opinión | Internacional | Política | Sociedad | Barcelona | Ciencia | Tecnología | Economía | Deportes

Portada > Gripe A

20/11/2009 | EPIDEMIA GLOBAL

7 comentarios | imprimir | enviar | votar

Los alérgicos al huevo deben evitar la vacuna de la gripe A

- El Institut Català de Farmacologia alerta de las reacciones que origina el fármaco

ÁNDELS GALLARDO
BARCELONA
El Institut Català de Farmacologia (ICF), organismo que analiza las notificaciones de los usuarios que perciben reacciones más o menos graves tras recibir la vacuna de la gripe A, incorporó ayer a su página web algunas

Opinião

DEBATES DO Povo

A informação a serviço da saúde das pessoas

A importância da PNM

O uso racional dos remédios

ALBERT FIGUERAS
Professor de Farmacologia da Universidade Autònoma de Barcelona, Espanha. Autor de diversos livros sobre a utilização da terapêutica farmacológica.

Alguns medicamentos não funcionam; outros são muito tóxicos. Sim, você viu bem. Nas farmácias, tem alguns medicamentos com efeitos semelhantes aos controlados com o placebo. E também tem medicamentos que são tão novos que ninguém conhece seus efeitos secundários. Mas, apesar de todos isso, muitos coqueiros para o refresco estão entre os mais vendidos: nas drogarias é só remédio novo de por aí, também os mais desconhecidos se prescrevem com frequência. Até que, às vezes, infelizmente, algumas pessoas apresentam reações graves e o medicamento tem que ser tirado do mercado. Então, qual é a solução? Se você olhar bem, se pacata e se cruzar os participantes deste congresso, eles têm uma particularidade que os diferencia dos materiais promocionais de outros congressos médicos: não têm nenhum logotipo das grandes indústrias farmacêuticas. Você já percebeu já se baseia neste conceito como a

De 25 a 30 de outubro, Fortaleza receberá centenas de profissionais da saúde que se reunirão para falar sobre o uso racional dos medicamentos. Porém, a diferença de outros congressos é que os profissionais e experientes não se reúnem no país para se atualizar em farmácias, mas tentam convencer sobre as bondades de remédios ultramodernos (que são milagrosos e bem mais caros). Trabalhadores da saúde estão reunidos para discutir que remédios antigos continuam sendo bons e avaliar como é possível usar melhor os remédios. Curioso, não é?

Os medicamentos se usam de forma racionalizada no Brasil, na Europa, nos Estados

Joan-Ramón Laporte DIRECTOR DEL INSTITUT CATALÀ DE FARMACOLOGIA

«Hay mucha gente interesada en exagerar los riesgos de la gripe A»

En la foto de arriba se ve a Joan-Ramón Laporte, director del Institut Català de Farmacologia, hablando en un momento del congreso de la gripe A que se celebró en Madrid el día 17 de diciembre. En la foto de abajo se ve a Alfonso Moreno, catedrático de Farmacología de la Facultad de Medicina de la Universidad Complutense de Madrid, entregándole el premio a Joan-Ramón Laporte.

Convenis de col·laboració

Durant el 2009 la FICF ha establert nous convenis de col·laboració amb les següents institucions:

- Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya
- Institut Català de la Salut
- Direcció General de Salut Pública del Departament de Salut
- Organització Panamericana de Salut (OPS-OMS)
- Agencia Española de Medicamentos y Productos Sanitarios
- Fundació Institut de Recerca HU Vall d'Hebron
- Boehringer Ingelheim S.A.
- Sanofi Aventis Recherche & Développement
- Agència d'Avaluació de Tecnologies i Recerca Mèdiques
- European Commission-Innovative Medicines Initiatives-Joint Undertaking
- Colsanitas SA
- AstraZeneca Farmacéutica Spain, S.A.

I ha mantingut convenis amb altres:

Médicos Sin Fronteras

Universitat Oberta de Catalunya

Fundación AstraZeneca, Madrid

Instituto Nacional de Salud de Perú

Universidad Nacional del Nordeste (Corrientes, Rep. Argentina)

Instituto Nacional de Investigación de Enfermedades Infecciosas (Santo Domingo, República Dominicana)

Universidad de la República (Uruguay)

Universidade de Mogi Das Cruzes (São Paulo, Brasil)

Centro para el Desarrollo de la Farmacoepidemiología (La Habana)

Ministerio de Salud Pública de la República de Guatemala

Publicacions

Articles originals d'investigació

- Colomina MJ, Bagó J, Vidal X, Mora L, Pellisé F. Antifibrinolytic therapy in complex spine surgery: a case-control study comparing aprotinin and tranexamic acid. *Orthopedics* 2009;32:91.
- Cunill R, Castells X, Simeon D. Relationships between obsessive-compulsive symptomatology and severity of psychosis in schizophrenia: a systematic review and meta-analysis. *J Clin Psychiatry* 2009;70:70-82.
- Colomina MJ, Bagó J, Fuentes I. Efficacy and safety of prophylactic large dose of tranexamic acid in spine surgery: a prospective, randomized, double-blind, placebo-controlled study. *Spine* 2009;34:1740-41.
- Sánchez-Diz P, Estany-Gestal A, Aguirre C, Blanco A, Carracedo A, Ibáñez L, Passiu M, Provezza L, Ramos-Ruiz R, Ruiz B, Salado-Valdivieso I, Velasco E, Figueiras A. Prevalence of CYP2C9 polymorphisms in the South of Europe. *Pharmacogenomics J* 2009;9:306-10.
- Castells X, Kosten TR, Capellà D, Vidal X, Colom J, Casas M. Efficacy of opiate maintenance therapy and adjunctive interventions for opioid dependence with comorbid cocaine use disorders: a systematic review and meta-analysis of controlled clinical trials. *Am J Drug Alcohol Abuse* 2009;35:339-49.
- Mitjà O, Pigrau C, Ruiz I, Vidal X, Almirante B, Planes AM, Molina I, Rodríguez D, Pahissa A. Predictors of mortality and impact of aminoglycosides on outcome in listeriosis in a retrospective cohort study. *J Antimicrob Chemother* 2009;64:416-23.
- Ibáñez L, Sabaté M, Pérez E, Vidal X, Laporte JR. Acute liver injury of uncertain aetiology: epidemiological and clinical features and suspected drugs in fatal and transplanted cases. *Br J Clin Pharmacol* 2009;105(suppl 1):94-95, abstract TP41.
- Brotons C, Falces C, Alegre J, Ballarín E, Casanovas J, Catà T, Martínez M, Moral I, Ortiz J, Pérez E, Rayó E, Recio J, Roig E, Vidal X. Ensayo clínico aleatorizado para evaluar la efectividad de una intervención domiciliaria en pacientes con insuficiencia cardíaca: estudio IC-DOM. *Rev*

Esp Cardiol 2009;62:400-08.

- Ruiz F, Briones A, Figueras A. Self-medication in older urban Mexicans. An observational, descriptive, cross-sectional study. *Drugs Aging* 2009;26:51-60.
- Pedrós C, Vallano A, Cereza G, Mendoza G, Agustí A, Aguilera C, Danés I, Vidal X, Arnau JM. An intervention to improve spontaneous adverse drug reaction reporting by hospital physicians. A time series analysis in Spain. *Drug Safety* 2009;32:77-83.
- Coma A, Zara C, Godman B, Agustí A, Diogène E, Wettermark B, Haycox A. Policies to enhance the efficiency of prescribing in the Spanish Catalan region: impact and future direction. *Expert Rev Pharmacoeconomics Outcomes Res* 2009;9:569-81.

Altres publicacions

- Regina S, Pérez E, de las Heras MJ, Vendrell L, Ballarín E. Incompatibilitades en la terapia intravenosa: ¿qué hacer para prevenirlas? *Enferm Clín* 2009;19:349-53.
- Figueras A. Dificultades para el uso racional de medicamentos. *Rev Peru Med Exp Salud Publica* 2009;26:549-52.
- Agustí A, Alerany C, Lalueza P, Bosch M. Heparines de baix pes molecular. *Butlletí d'Informació Terapèutica* 2009;21:43-48.
- Vilaseca J, Espinàs J, Diogène E, Rodríguez D, Asensio C, Fluixà C. El tratamiento de la hipertensión arterial: evidencia de eficacia y conclusiones que pueden extraerse. *Aten Primaria* 2009;41:709-11.
- Vilaseca J, Espinàs J, Fluixà C, Diogène E, Rodríguez D, Asensio C. Necesidad de seleccionar medicamentos: la responsabilidad de elegir. *Aten Primaria* 2009;41:657-58.
- Remesar G, Danés I. Tratamiento de la toxoplasmosis durante el embarazo. *Med Clin (Barc)* 2009;133:763-65.
- Aguilera C, Mesas A, Muñoz C, Salicrú S. Alternativas terapéuticas a la analgesia epidural en el dolor del parto. *Med Clin (Barc)* 2009;133:599-601.
- Laporte JR. Efectos adversos de medicamentos: una patología multiforme responsabilidad de muchos. *Colomb Med* 2009;40:248-49.

- Llop R, Bosch M. Farmacoterapèutica. AMF 2009;5:416-24.
- Pérez C, Agustí A, Tornos P. Cardiotoxicidad tardía inducida por antraciclinas. Med Clin (Barc) 2009;133:311-13.
- Diogène E, Rodríguez D. ¿Qué pasa con los nuevos fármacos para la diabetes mellitus? What is happening with the new diabetes mellitus drugs? Aten Primaria 2009;41:238-39.
- Llop R, Clusa D. Tractament farmacològic de l'insomni. Butlletí d'Informació Terapèutica 2009;21:7-12.
- Laporte JR. Farmacovigilància per millorar la seguretat dels pacients. [i]CoFB 2009;122:9.
- Laporte JR, Llop R, Bosch M. Actualització en farmacologia. Annals Med (Barc) 2009;92(suppl 4):S10-S19.

Comunicacions a congressos

- Vallano A, Pedrós C, Agustí A, Hereu P, Quintana B, Manríquez M, Rosso C, Arnau JM. Systematic review of the studies assessing the cost of adverse drugs reactions. In: XXII Conference of the Spanish Society for Clinical Pharmacology & XXVII Portuguese Meeting of Clinical Pharmacology. Drugs and Global Health: From Molecular to Social Aspects. Abstract C67, Badajoz, 2009:67.
- Sabaté M, Ibáñez L, Pérez E, Remesar G, Vidal X, Buti M. Liver enzyme elevations in patients with chronic hepatitis C. In: XXII Conference of the Spanish Society for Clinical Pharmacology & XXVII Portuguese Meeting of Clinical Pharmacology. Drugs and Global Health: From Molecular to Social Aspects. Abstract C66, Badajoz, 2009:66.
- Ibáñez L, Sabaté M, Pérez E, Vidal X on behalf of HEPATOX-TBC. Characterization of proteomic profiles predictive of hepatotoxicity associated with antituberculosis drugs: a pilot study. In: XXII Conference of the Spanish Society for Clinical Pharmacology & XXVII Portuguese Meeting of Clinical Pharmacology. Drugs and Global Health: From Molecular to Social Aspects. Abstract C33, Badajoz, 2009:33.
- Coimbra J, García N, Cereza G. Serious adverse drug reactions in paediatric patients identified through spontaneous reporting system. In: XXII Conference of the

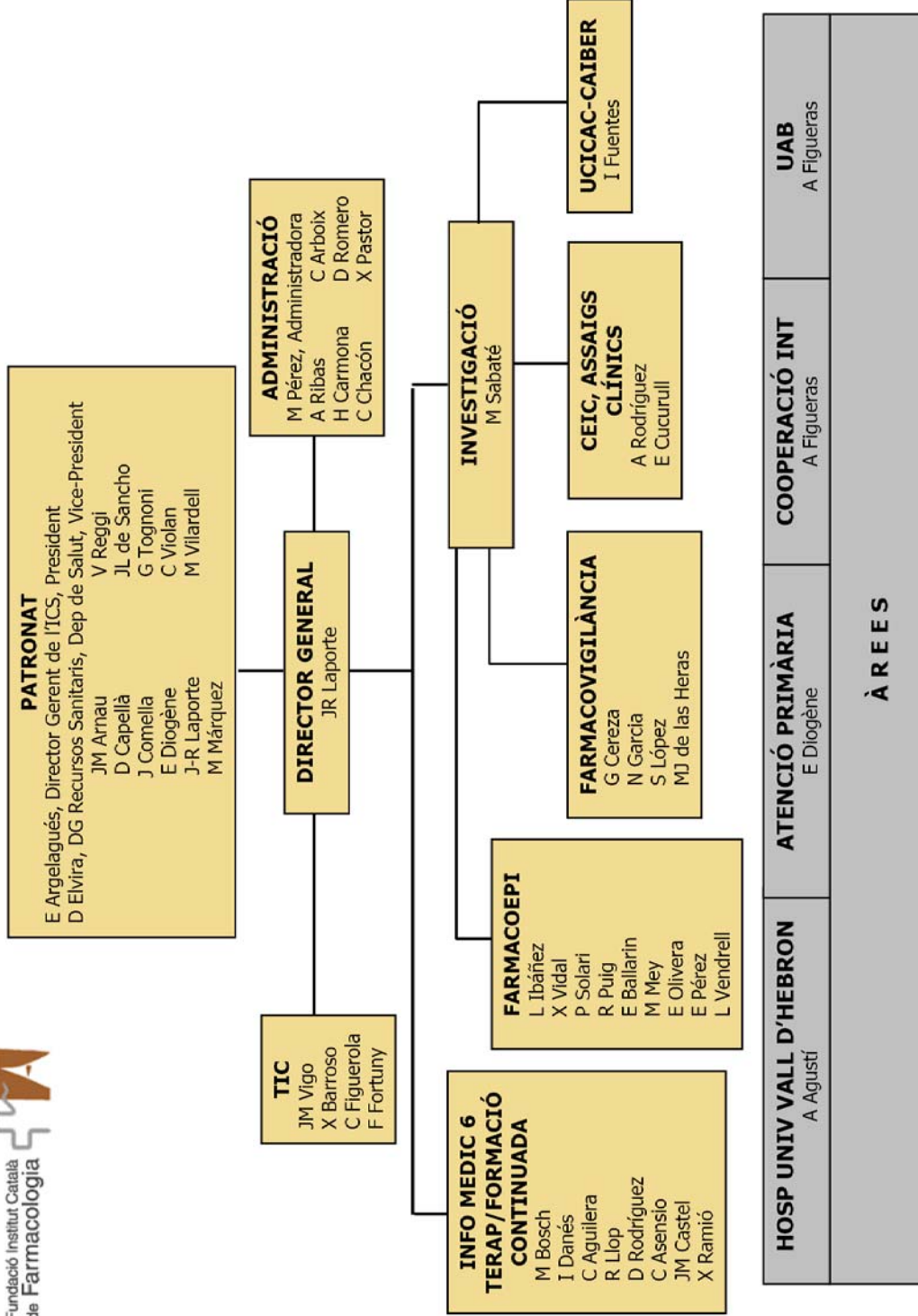
Spanish Society for Clinical Pharmacology & XXVII Portuguese Meeting of Clinical Pharmacology. Drugs and Global Health: From Molecular to Social Aspects. Abstract C18, Badajoz, 2009:18.

- Ballarín E, Agustí A, Vidal X, Pagès E, Cuxart A, Sellas A, Teixidor J, Tomàs J, Villar MM, Laporte JR. Exposure to fall and/or fracture risk-increasing drugs in patients admitted with hip fracture. In: XXII Conference of the Spanish Society for Clinical Pharmacology & XXVII Portuguese Meeting of Clinical Pharmacology. Drugs and Global Health: From Molecular to Social Aspects. Abstract C09, Badajoz, 2009:9.

Patronat de la Fundació Institut Català de Farmacologia

- **Dr. Enric Argelagués**, Director gerent de l'Institut Català de la Salut, President.
- **Sr. David Elvira**, Director General de Recursos Sanitaris del Departament de Salut de la Generalitat, Vicepresident.
- **Dr. Josep Maria Arnau**, Servei de Farmacologia clínica de l'Hospital de Bellvitge.
- **Dra. Dolors Capellà**, Departament de Farmacologia, Terapèutica i Toxicologia. Universitat Autònoma de Barcelona.
- **Dr. Eduard Diogène**, FICF.
- **Dr. Joan Comella**, Director de l'Institut de Recerca de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron.
- **Dr. Joan-Ramon Laporte**, director de la FICF.
- **Dr. Miguel Márquez**, ex-representant OPS, L'Havana.
- **Dr. Valerio Reggi**, Departament de Medicaments Essencials de l'OMS, Ginebra.
- **Dr. José Luis de Sancho**, Gerent de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron.
- **Dr. Gianni Tognoni**, Istituto di Ricerche Farmacologiche Mario Negri, Milà.
- **Dra. Concepció Violan**, Gerent de l'Institut d'Investigació en Atenció Primària (IDIAP) Jordi Gol.
- **Dr. Miquel Vilardell**, representant de la Rectora, Universitat Autònoma de Barcelona.

Pg. Vall d'Hebron, 119 - 129
08035 - Barcelona
Tels: 34 - 93 428 30 29 / 93 428 31 76
Fax: 34 - 93 489 41 09
www.icf.uab.es

www.icf.uab.cat

CENTRE COL-LABORADOR DE L'OMS PER A LA RECERCA I LA FORMACIÒ EN FARMACOEPIDEMIOLOGIA
WHO COLLABORATING CENTRE FOR RESEARCH & TRAINING IN PHARMACOEPIDEMIOLOGY